

Юрій МЕДВЕДИК

**РУКОПИСНИЙ СПІВАНИК КІНЦЯ XVII СТОЛІТТЯ З ФОНДУ
НІКОЛАЯ ПОГОДИНА (№ 1974) У КОМПЛЕКСНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ
НІМЕЦЬКОГО СЛАВІСТА АЛЕКСАНДРА НОЙМАННА
(кілька зауваг про опубліковану працю)**

Neumann V. Polnische Kirchenlieder in Moskau am Ende des 17. Jahrhunderts. Kommentierte Textedition der Liederhandschrift Pogodin Nr. 1974 aus der russischen Nationalbibliothek. Köln; Weimar; Wien : Böhlau Verlag, 2016 (= Bausteine zur slavischen Philologie und Kulturgeschichte. Neue Folge; 31). S. 157–162. ISBN 978-3-412-50236-2

В архівних інституціях Москви та Санкт-Петербурга сьогодні зберігаються декілька рукописних співаників останньої третини XVII століття, які становлять безперечну цінність для дослідження впливу польської, української та білоруської духовнопісенних культур на зародження у дониконівську та після никонівську добу аналогічного пісенно-кантового жанру в Московії. Поетичні тексти

у цих збірниках спеціально для московитів транслітеровані кирилицею. Скоріш за все, що їх переписували прибулі до Москви українці та білоруси (частково це документально підтверджено). Отже, йдеться про рукописний співаник із фонду Ніколая Погодіна (од. зб. 1974), який зберігається у Російській Національній Бібліотеці у Санкт-Петербурзі. Саме його німецький славіст Александр Нойманн обрав для дослідження. Унікальність збірника в тому, що до його репертуару увійшла основна маса музично-поетичних текстів польських духовних пісень XVI–XVII століть (деякі з них перекладені з латинської, чеської та німецької мов), які доволі активно популяризували в останній третині XVII століття у Московії. Цей творчий процес відбувався передовсім завдяки українсько-білоруському посередництву переписувачів, аматорів співу, частково піснетворців (Спіфаній Славинецький, Стефан Яворський, Микола Дилецький, Сімяон Полацкі), які в той час жили у Москві. З огляду на це, зрозуміло, чому до репертуару збірника увійшла й невелика кількість українських духовних пісень та С. Полацкого.

Ще задовго до цієї публікації А. Ноймана, завдяки ініціативам та авторитету відомого німецького славіста Ганса Роте у австрійсько-німецькому славістичному видавництві “Böhlau Verlag” упродовж 1996–2016 років побачили світ кілька фундаментальних праць, які присвячені питанням досліджень центрально-східноєвропейської ренесансно-барокової духовно-пісенної культури¹. Знаменно, що всі ці публікації повністю або більшою чи меншою мірою стосуються й української духовної пісенності кінця XVI–XVIII століть, а також XIX століття. Не можна забувати і про те, що у 1984 році під керівництвом Г. Роте та за його безпосередньої участі створено та опубліковано Інципітарій текстів східнослов'янських духовних пісень (кантів) доби Бароко². Ця праця стала підґрунтям для подальших джерелознавчо-текстологічних досліджень німецьких славістів, які виявили особливу увагу до історії ренесансно-барокової духовної пісні у Центрально-Східній Європі.

Збірник, який комплексно дослідив А. Нойманн відомий фахівцем ще з кінця XIX століття завдяки архівним пошукам визначного російсько-українського літературознавця та джерелознавця Владіміра Перетца. Щоправда, він та його наступники цікавилися тільки деякими текстами збірника, оскільки вони їм були необхідні в контексті тих чи інших студій. Польські дослідники до записів зі співаника Погодін-1974 майже не виявляли зацікавлення аж до появи статті відомого російського дослідника пісенної творчості XVII–XVIII століття Александра Позднеєва³. Проте, і після оприлюднення його статті у польському науковому середовищі і надалі майже не спостерігається інтерес до цих пісенних текстів, за винятком побіжних згадок на маргінесах деяких славістичних публікацій. Сказане стосується як літературознавчих праць, такі і музикознавчих. Українські вчені теж не виявляли особливого інтересу до текстів цього рукопису попри те, що у співанику зафіксовано низку духовних пісень українських авторів. Мабуть, через те, що ці пісні відомі і з інших рукописних джерел того часу. Але для музикознавців погодінський співаник становить значний інтерес, бо його нотний матеріал значно

¹ *Spiritual Songs in Seventeenth-Century Russia. Edition of the MS 1938 from Muzejnoe Sobranie of the State Historical Muzeum in Moscow (GIM). Transcribed and Edited by Olga Dolskaya. Editorial Note by Hans Rothe. Köln; Weima; Wien: Böhlau 1996. [Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte. N. F. Reihe B: Editionen, Bd. 4]. 367 p.; Wöhler A. Die handschriftlichen Kantonale des Franziskus Valentine Ruthen (1674–1734): Untersuchungen zu Quellen und Aufbau katholischer Gasangbücher des späten barock in Pomerellen / Arnd Wöhler. – Köln – Weimar – Wien : Böhlav, 1999. 635 S. (Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte : Reihe A : Slavistische Forschungen ; N. F., Bd. 27); Die Liederhandschrift F 19-233 (15) der Bibliothek der Litauischen Akademie der Wissenschaften / [Eine kommentierte Edition von Dieter Hubert Stern]. – Köln – Weimar – Wien : Böhlav, 2000. – 689 S. — (Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte : Reihe B: Editionen : N. F., Bd. 29); Kyryllische paraliturgische Lieder. Edition des handschriftlichen Liedguts im ehemaligen Bistum von Mukačevo im 18. und 19. Jahrhundert. Cyrillské paraliturgické piesne. Cyrillská rukopisná spevníková tvorba v bývalom Mukačevskom biskupstve v 18.–19. storočí. Hg. Peter Žeňuch. Köln – Weimar – Wien : Böhlau Verlag, 2006. 982 S.; Rabus A. Die sprache ostslavischer geistlicher gesänge im kulturellen kontext. – Fraiburg, 2008. 401 S.; Bogoglasnik. Pesni blagogovejnyja (1790/1791). Eine Sammlung geistliche Lieder aus Ukraine. Herausgegeben von Hans Rothe in Zusammenarbeit mit Jurij Medvedyk. Köln-Weimar-Wien : Böhlau Verlag, 2016. Band 1: Facsimile. 602 S. Köln – Weimar - Wien: Böhlau Verlag, 2016. Band 2: Darstellung. 432 S).*

² *Verse und Lieder bei den Ostslaven 1650 – 1720 : Incipitarium : Anonyme Texte / ред. F. Schäfer, J. Bruss, H. Rothe. Köln – Wien : Böhlav, 1984. – 327 s. (Bausteine zur Geschichte der Literatur bei den Slaven : Bd. 23).*

³ *Pozdneev A. Polskie pieśni w rękopiśmiennych śpiewnikach rosyjskich XVII–XVIII wieku // Pamiętnik literacki. Rocznik. LIII. Zeszyt 2. Warszawa – Wrocław, 1962. S. 477–489.*

розширює поле для джерелознавчо-текстологічних досліджень впливу польської та центральноєвропейської духовнопісенної творчості на українську пісенну культуру. Починаючи з 90-х років ХХ століття та упродовж майже двох десятиліть нашого Ю. Медведик, згодом О. Зосім, аналізуючи питання генези української духовнопісенної творчості, поступово розширюють джерельну базу, залучаючи до дослідження ширше коло рукописних пам'яток, неодмінно включаючи до розгляду і московські пісенні збірники останньої третини ХVІІ століття. Тому, аналіз репертуару та текстів погодінського співаника теж у фокусі досліджень згаданих (Ю. Медведик⁴, О. Зосім⁵) та інших вчених. Приміром, нотні записи збірника використовували Лариса Івченко, публікуючи канти Димитрія Ростовського (Туптала)⁶, та російсько-американська музиколог Ольга Дольская, порівнюючи тексти погодінського співаника з текстами ще одного московського співаника того часу (Муз-1938), в якому наявний цілий блок польськомовних духовних пісень⁷. Втім, ніхто з них системно цим рукописом не займався, незважаючи на те, що у збірнику є невелика група пісень українських авторів та білоруса Сімяона Полацкого. Видається за слушне подати у рецензії їх інципітний перелік пісень:

“Ангели с конца свѣта, / собрашася для свѣта”⁸.

“Ангелскую днесь вси радость, / человѣческую сладость”⁹. Авторство пісні приписується монаху Герману з Воскресенського монастиря (тепер знаходиться у м. Істра Московської обл.; обитель заснована патріархом Никоном 1656 року). Довший час Германа, талановитого піснетворця, який майстерно опанував техніку поетичного акровірша, вважали за московита, однак сучасні дослідники спростовують це припущення. Приміром Лариса Костюковець небезпідставно вважає його білорусом, втім, не виключено, що він був литвином чи українцем, який навчався у Києво-Могилянській колегії. Принаймні, україніزم у його поетичних текстах зустрічаються часто.

“Архангели з нѣба пришли до Богородици”¹⁰.

“Благого Царя мати, что Тя маю воздати”¹¹.

“Богородице, вѣрним оборона”¹².

“Богородице Царице, Пречистая Владичице, Мати всѣх Царя”¹³, пісня згодом увійшла до “Богогласника” (Почаїв, 1791)*.

“Боже заступи, Боже притупи, мнѣ жало грѣховное”¹⁴.

⁴ Медведик Ю. Українська духовна пісня ХVІІ – ХVІІІ століть. Львів : УКУ, 2006. 324 с. (Серія “Історія української музики”, вип. 15 : Дослідження).

⁵ Зосім О. Східнослов'янська духовна пісня: сакральний вимір: монографія. Київ: НАКККіМ, 2017. 328 с.

⁶ Український кант ХVІІІ–ХVІІІ століть / упорядник, вступна ст. і прим. Л. В. Івченко. Київ : Музична Україна, 1990. С. 114–140.

⁷ Spiritual Songs in Seventeenth-Century Russia, №№ 39–100.

⁸ Neumann V. Polnische Kirchenlieder, S. 533–534.

⁹ Neumann V. Polnische Kirchenlieder, S. 528–530.

¹⁰ Neumann V. Polnische Kirchenlieder, S. 211–213.

¹¹ Neumann V. Polnische Kirchenlieder, S. 524–525.

¹² Neumann V. Polnische Kirchenlieder, S. 204–205.

¹³ Neumann V. Polnische Kirchenlieder, S. 508.

* Див. сучасне перевидання: Bogoglasnik. Pesni blagogovejnyja (1790/1791). Eine Sammlung geistliche Lieder aus Ukraine. Herausgegeben von Hans Rothe in Zusammenarbeit mit Jurij Medvedyk. Köln-Weimar-Wien : Böhlau Verlag, 2016. Band 1: Facsimile. 602 S. Köln – Weimar - Wien: Böhlau Verlag, 2016. Band 2: Darstellung. 432 S).

¹⁴ Neumann V. Polnische Kirchenlieder, S. 306–307.

“Велможна Панно, Горо Превысока, породи Сина истинна Востока”¹⁵.

“Вси Господа восхвалите”¹⁶, автор Сімяон Полацкі.

“Живоносный сад, одушевленный град, град богосозданный”¹⁷, автор Сімяон Полацкі, текст із його “Місяцеслова”.

“Злый татарине, пекельный сыне”¹⁸.

“Идут лѣта всего свѣта, приближися конец вѣка”¹⁹.

“Ликуйте церкви восточная чада”²⁰, автор Сімяон Полацкі, текст із його “Рифмологіона”.

“Николае чудотворче, на враги наша поборче”²¹, широковідома українська миколаївська пісня XVII–XVIII століть.

“О Мати Дѣво красная, Ты-с Богу возлюбленная”²².

“О Пресвятая Дѣво, помощнице моя”²³, пісня згодом увійшла до “Богогласника” (Почаїв, 1791).

“Похвалу принесу, сладкому Ісусу”²⁴, автор Димитрій Ростовський (Туптало).

“Пречистая голубице, нескверная Дѣво агнице”²⁵.

“Почто мир гордится во временной славѣ”²⁶, автор Сімяон Полацкі.

“Радуйтеся Богу Господеви, помощнику превелию”²⁷, автор Сімяон Полацкі.

“Радуйся, радость Твою воспіваю”²⁸, автор Єпіфаній Славинецький.

“Роже сличная, Дево Чистая, вдячне пахнучая”²⁹. Пісню співали на прославу чудотворної ікони у Тереховлі, відома з репертуарів багатьох українських рукописних співаників.

“Розмышляй собѣ, о чловече каждый”³⁰.

“Сам я не знаю як на свѣтѣ жити”³¹.

“Утро востав воспѣваем, хвалу Богу возсилаем”³². Цей текст перекладено з польської мови, що й відзначає А. Нойманн. При цьому він падає також текст польською мовою.

¹⁵ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 315–316.

¹⁶ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 501–502.

¹⁷ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 517–519.

¹⁸ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 285–287. Вперше цю пісню-звернення до архистратига Михаїла опублікував В. Перетц як українську. Згодом, А. Позднеев її помилково визначив як пісню невідомого польського зарахував. На їх праці є покликання А. Нойманна, але він не згадує про те, автора цієї рецензії у 1998 р. спростував твердження А. Позднеева та вперше провів комплексний аналіз музичного та поетичного текстів, їх варіантів. Див.: Медведик Ю. Українська духовна піснетворчість XVII – XVIII ст. (загальна характеристика) // Українське музикознавство, вип. 28. 1998, с. 104–106.

¹⁹ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 531–532.

²⁰ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 515–516.

²¹ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 519–520.

²² Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 284.

²³ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 532–533.

²⁴ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 504–505.

²⁵ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 349–350.

²⁶ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 364–365.

²⁷ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 506–507.

²⁸ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 521–523.

²⁹ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 314–315.

³⁰ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 233–235.

³¹ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 279–281.

³² Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 276–278.

“Уступуй ночи, свѣтлость у очи засвѣтила”³³.

“Христос з Дѣвы ся раджаєт, Бог челоуѣком ставаєт”³⁴. Пісню перекладено з латиномовного тексту через польське посередництво. А. Нойманн подає один із варіантів пісні польською мовою.

“Царю небесный, златым вѣнцем славы”³⁵, автор Димитрій Ростовський (Туптало).

“Что ожидаю, на что взираю, идут скоро лѣта”³⁶.

“Что ты наречем, / и како достойно почтем”³⁷, автор, ймовірно, Спіфаній Славинецький.

“Что Ты именуем обрадованная, / паче всея твари Богом избранная”³⁸, автор Спіфаній Славинецький.

“Чистая Богородице, грѣшнім людем помощнице, Тебе в день и в ноши просим, руцѣ свои вси подносим”³⁹, широковідома українська богородична пісня XVII–XVIII століть.

З українознавчого погляду інтерес до цього збірника викликає і те, що до його репертуару увійшли дві пісні відомого українського православного діяча, теолога та піснетворця Йоанікія Галятовського (бл. 1620, Волинь – 1688, м. Чернігів): “Наклонь, о ѣвропо уши своѣ” (арк. 28 зв. – 29) та “Нѣх монарховѣ място све фундуію” (арк. 41 зв. – 42)⁴⁰. Донедавна ці тексти не ідентифікували з творчістю цього релігійно-культурного діяча, однак завдяки літературознавчим та музикознавчим дослідженням Ростислава Радишевського⁴¹ та Юрія Медведика⁴² всі відомі пісні Й. Галятовського введено до українського поетичного та піснетворчого процесу другої половини XVII століття, як польськомовні тексти українських авторів, що було поширено в добу раннього Бароко. Згадаймо, у цьому контексті, приміром, латиномовні та польськомовні поезії визначного релігійного діяча того часу Лазаря Барановича. Відрадно, що в дослідженні А. Нойманна про українське походження текстів Й. Галятовського зазначено з відповідними бібліографічними покликаннями⁴³. Зрештою, при роботі над рецензованим виданням німецький дослідник декілька разів консультувався з автором цієї рецензії. Щоправда, німецький дослідник не покликається на основну музикознавчу статтю Ю. Медведика про польськомовні пісні Й. Галятовського, в тому числі й ті, які не увійшли до збірника Погодін-1974⁴⁴. У цій праці 2011 року зроблено детальний

³³ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 313–314.

³⁴ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 317–318.

³⁵ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 503–504.

³⁶ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 368–372.

³⁷ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 509–512.

³⁸ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 513–515.

³⁹ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder*, S. 525.

⁴⁰ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder in Moskau am Ende des 17. Jahrhunderts*, S. 266–269, 302–303. Про його творчість див. найновіше дослідження: Яковенко Н. У пошуках Нового Неба: життя і тексти Йоанікія Галятовського. Київ : Критика, Laurus, 2017.

⁴¹ Roksołański Parnas. *Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku. Część II. Antologia / Wybrał i opracował Rostysław Radyszewskyj*. Kraków 1998. S. 275–278.

⁴² Медведик Ю. Українська духовна пісня XVII – XVIII століть, с. 111–113; його ж: Деякі зауваги щодо релігійно-виховної спрямованості духовної поезії та пісні К. - Т. Ставровецького та Й. Галятовського // *Ad Fontes : з історії української музики XVII – початку XX ст. : вибрані статті, матеріали, рецензії*. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. С. 148–152.

⁴³ Neumann V. *Polnische Kirchenlieder in Moskau am Ende des 17. Jahrhunderts*, S. 269.

⁴⁴ Медведик Ю. Польськомовні барокові пісні (канти) Йоанікія Галятовського (текстова

музично-текстологічний аналіз всіх відомих пісенних польськомовних текстів цього автора з залученням також записів зі співаника Погодін-1974.

У короткій рецензії немає сенсу детально вдаватися до розгляду опублікованих текстів. Кожен із них ще належить проаналізувати, текстологічно співставити з аналогічними записами в інших співаниках. Що ж до загального аналізу опублікованої розвідки про співаник Погодін-1974, то насамперед треба відзначити, що вона повністю відповідає тим засадничим принципам, які закладені у вимогах до такого типу публікацій дослідниками школи проф. Ганса Роте. А це насамперед комплексність досліджень у вивченні того чи іншого рукописного чи друкованого співаника, точність в його атрибутуванні завдяки відчитанні маргінальних записів, аналізу філіграней. Проте, зауважу, цю роботу вже давно виконали попередники А. Ноймана, тож досліднику залишалося лише констатувати сказане ними, або ж у чомусь заперечити, проте, для цього не виявилось підстав.

Специфікою цього та інших, так би мовити, московських співаників останньої третини XVII століття є те, що майже всі польськомовні тексти записані кирилицею. Здебільшого транслітерування текстів майже тотожні, що може свідчити про те, що при переписуванні використовували невелике коло джерел (співаники-протографи). Але трапляються і записи з дещо відмінними транслітерованими складами, окремими буквосполученнями тощо, невнормовані у цих текстах чергування “ѣ” та “е” / “і”. Яскравим прикладом є транслітерація слова “Європа” у згаданій пісні Й. Галятовського. У співанику записано: “ѣвропо”, однак в записах з інших співаників це слово подається виключно через “Е” / “Є”. До речі, використання “яті” з великої літери на початках слів можна віднести до специфічної особливості фіксації текстів у цьому співанику.

Співаник укладали щонайменше три переписувачі, що слушно відзначає А. Нойманн. Як видасться, йому, мабуть, треба було виразніше заострити увагу на тому, що так звані московські співаники здебільшого уклалися та переписувалися головно українцями, почасти білорусами. У співанику є один невеликий блок текстів (більшість з них однозначно українські), які записані традиційним українським скорописом кінця XVII століття. Такий скоропис зустрічаємо у співанику АСП-233, одну з частин якого переписано у 90-х роках згаданого століття (ЛННБ ім. В. Стефаника). Два інші почерки погодінського збірника зафіксована різними типами півуставу того часу.

Незаперечно наукову цінність становлять відчитані та опубліковані А. Нойманном всі поетичні тексти збірника, проведені текстологічні дослідження, подані джерельні дані про наявність аналогічних текстів у інших рукописних співаниках, при чому не тільки кінця XVII століття, але й XVIII століття, які створювали як російські, так і українські переписувачі. Вельми цінно, що А. Нойман зумів розшукати та паралельно опублікувати з кириличними записами тих чи інших текстів також і друковані тексти, які ним виявлено у численних польських стародруках XVI–XVII століть. Але до деяких текстів так і не вдалося віднайти друкованих джерел. Може це вдасться зробити іншим дослідникам, але, мабуть, ці тексти і не були надруковані, існували тільки рукописній формі.

У джерелознавчо-текстологічній роботі над текстами погодінського збірника А. Нойманну неабияк прислужилися праці як вчених, які працювали впродовж

кінця XIX – першої третини XX століття (М. Грушевський, І. Франко, В. Перетц, М. Возняк та інші), так і сучасних (О. Дольская, П. Женюх, Д. Штерн, Ю. Медведик, О. Гнатюк, О. Зосім). Треба відзначити, що А. Нойманн проаналізував майже всю доступну наукову літературу, яка так чи інакше стосується текстів погодінського співаника, вирізняти його як цінну літературно-музичну пам'ятку міжнародної релігійно-культурної співпраці.

Співаник Погодін 1974 є збірником, у якому зафіксовано нотні тексти майже до всіх пісень. Це типово для московських співаників того часу. Але спеціальної уваги до цих текстів у дослідженні А. Нойманна не виявлено. Немає достатньої уваги до цих нотних текстів в українських музикологів, і, що дивно, – у польських. Напевно, причина в тому, що їх на сьогодні мало опубліковано, тобто відчитано та введено до наукового обігу. Саме тому, неабияку цінність мають опубліковані Ольгою Дольською нотні тексти, які наявні в співанику Музейського фонду (од. зб. 1938), що зберігається у Державному Історичному Музеї в Москві. Це єдине дослідження, яке опубліковане у видавництві “Böhlau Verlag” за 1996–2016 роки. У ньому рівномірно присвячено належну увагу як поетичним текстам, так і музичним, всі вони відчитані, розшифровані та опубліковані. Однак, істотним недоліком публікації О. Дольської є те, що тексти співаника Музейський-1938 не споряджені джерелознавчими довідками на кшталт тих, які можна визнати зразковими у працях Д. Штерна, П. Женюха, почасти А. Рабуса. Такої незбалансованості поміж джерелознавчими дослідженнями поетичних та музичних текстів уникнено у перевиданні “Богогласника” (Böhlau Verlag”, 2016).

З іншого погляду філологоцентричний підхід багато в чому оправданий, більш того, він вже традиційний, оскільки започаткований ще в кінці XIX століття розвідками Михайла Грушевського про галицький Зарваницький співаник початку XVIII століття⁴⁵, Івана Франка про лемківський “Кам'янський Богогласник” 1734 року⁴⁶, досліджень низки співаників, здійснених Владіміром Перетцом (наприклад, співаник Захарія Дзюбаревича, “Супрасльський Богогласник”)⁴⁷ та іншими вченими на початку XX століття, зокрема Володимиром Гнатюком⁴⁸, Михайлом Возняком⁴⁹, Юліаном Яворським⁵⁰. Зауважмо, що досліджувані згаданими вченими співаники не споряджені нотними текстами. Натомість співаники, які досліджував В. Перетц майже всі містять записи нот, однак він про них хіба що згадував. У низці досліджень, які постали під орудою Г. Роте такий стереотипний філологоцентричний підхід частково вже долається (дослідження О. Дольської, Ю. Медведика). Думається, що оптимальним вирішення питання при дослідженні

⁴⁵ Грушевський М. Співаник з початку XVIII в. // ЗНТШ. Львів : Накладом Наукового Товариства імені Шевченка, 1897. Т. XVII. С. 1–48; т. XVII. С. 49–98.

⁴⁶ Франко. І. Карпаторуська література XVII–XVIII віків // ЗНТШ. 1900. Т. XXXVII. С. 1–91. 1900. Т. XXXVIII. С. 92–162.

⁴⁷ Перетц В. Историко-литературныя изслѣдованія и материалы. Т. 1. Ч. 2. СПб., 1900.

⁴⁸ Гнатюк В. Угроруські духовні вірші // ЗНТШ. 1902. Т. XLVI. С. 1–68. Т. XLVII. С. 69–164. Т. XLIX. С. 165–272; його ж: Гнатюк В. Хоценський співаник Левицьких // ЗНТШ. 1909. Т. LCI. С. 95–125.

⁴⁹ Возняк М. Два співаники половини й третьої четвертини XVIII в. // ЗНТШ. 1922. Т. CXXXIII. С. 115–172; його ж: З культурного життя України // ЗНТШ. 1912. Т. CVIII. С. 57–102. 1914. Т. СІХ. С. 10–38; Возняк М. Волинський співаник С. Білецького з 20-х — 30-х рр. XIX ст. // Матеріали до етнології та антропології. Львів, 1929. Т. XXI – XXII. С. 241–263.

⁵⁰ Яворський Ю. Матеріали для истории старинной песенной литературы в Подкарпатской Руси. Praga, 1934. 344 с.

і публікації всіх музично-поетичних текстів тих чи інших рукописів було об'єднання інтелектуальних зусиль філологів та музикологів, адже ці тексти є результатом творчого поєднання поетичного слова та мелодичного тексту, до того ж поєднаних між собою тонічним та силабічним типами мислення.

Монографічна праця Александра Нойманна про рукописний співаник Погодін-1974 та опубліковані тексти з цього рукопису, коментарі, джерелознавчі аналітичні екскурси – важливий внесок для подальших міжнародних міждисциплінарних студій духовнопісенної культури Центральної та Східної Європи ренесансно-барокової доби. Поступово розвідка німецького славіст отримує позитивний науковий розголос. Серед перших, хто відгукнувся на вихід у світ дослідження А. Нойманна був відомий німецький вчений, визнаний дослідник давньої духовнопісенної культури, зосібна, української, професор Дітер Штерн з Гентського університету (Бельгія)⁵¹. Відрадно, що Д. Штерн є членом редакційної колегії “Вісника ЛНУ. Серія мистецтвознавство” від 2018 року.

⁵¹ [Stern D. rez.] Neumann, Vladimir. Polnische Kirchenlieder in Moskau am Ende des 17. Jahrhunderts. Kommentierte Textedition der Liederhandschrift Pogodin Nr. 1974 aus der russischen Nationalbibliothek. Köln-Weimar-Wien: Böhlau, 2016 (= Bausteine zur slavischen Philologie und Kulturgeschichte. Neue Folge; 31.) 547 pp. // Kritikon Litterarum. 2017. 44(3–4). p. 263–270.